

Božja obleka.

(Po stari legendi dramatiziral Ksaver Meško.)

V jesenski pokrajini samotna cesta čez polje- \ daljavi se črni veilik smrekov gozd.

Prva slika.

Berač, velik, suh, a širokopleč, z dolgo razkuštrano brado. Krog vratu ima občešen ogromen, debelobjagoden molek. V roki mogočno palico, čez rame umazano torbo iz domačega platna. prazno. Pokašljava, zdihuje, mrnira sam zase. — Deklica v preprosti, a dovolj čedni obleki, z rdečo kapico na glavi, v roki velik kos črnega kruha, prihaja od nasprotne strani po cesti. Ko jo berač zagleda. začne glasno, zdihovaje moliti.

Berač: Česčena si Marija, vseh gnad si polna, Gospod je s tabó, žegnana si med ženami in žegnan je sac! tvojega telesa Jezus, ki je za nas grešnike in hudodelnike od Judov križan bil... A-ah! Oh — Sveta Marija ...

Deklica (se mu je približala): Dober dan. striček!

Berač (zdihovaje): Oh, oh! Bog ga daj tebi in meni. Kam pa ti, dete božje?

Deklica: Po svctu, striček.

Berač (nastavlja uho): Ka-aj? Kako-o? Po svctu? Kam po svctu? Nekam moraš vendar biti namenjena?

Deklica: Sama ne vem, kam. Kam me bo pač Bog peljal. Botrca Katra so rekli: Kar brez skrbi idi, te bo že Bog vodil.

Berač (odkimava): Čudne reči slišim, če prav slišiin. Kje si pa doma?

Deklica: Zdaj nikjer. V Mali vasi sem bila. pa so mi mama umrli in so jih pokopali.

Berač: Tako je s to stvarjo, nič doma nimaš? Jaz iudi *ne*. Smo pač gostači l'xibega Boga. kaj?

Deklica: "Bo že tako, striček.

Berač: Mati so ti umrli, praviš?

Deklica: Da, umrli. Včeraj so jih pokopali.

Berač: Druge žlahte pa ninaš?

Deklica: Ne. Samo botrco Katro. Pri n.fih sem bila od vč-eraj do danes. Pa so boter Marko hud mož. Napijejo se preradi.

Berač: Glej, glej.

Deklica (se razgreva): In todaj so zelo lmdii. Tudi snoči so prišli pijani domov. Pa sva morali obe z botrco bežati, tako hudi so bili.

Berač (pljune): Grd človek!

Deklica: V skednju, v slami sva spali. Danes pa so mi dali botrca ta kos kmha in so mi rekli: »Že vidim, pri nas ne boš mogla ostati. Življenje pri nas je hujše ko v peklju. Tu imaš kos kruha in pojdi po svetu!« A kam, botrca? sem jib. vprašala. »Le pojdi brez skrbi,« so rekli, »te bo že Bog vodil.*

Berač: In si šla?

Deklica: Seveda šla. Kaj pa naj tam, ko so pa boter Marko taki!

Berač: Res, res. — A lep kos kruha so ti dali botrca. Snedla si ga nckoliko tudi že?

Deklica: Sem. Nekoliko.

Berač: Jaz pa že čla dni ničesar.

Deklica: O vi sirotej! To pa morate biti hudo lačni.

Berač: Pa kako! Kar zviija me. Je pač hudo staremu človeku. Ljudje so posiali tfdosrčni, samo nase mislijo, siromakov ne marajo. Nas starih še posebno ne-

Deklica: Meni bi se pa ravno stari smilili.

Berač: Glej jo, glej! Dobra deklica si. Veš kaj, daj mi ta kruhek!

Deklica: Poteni pa jaz ne bom ničesar imela na poti.

Berač: Ti že dobiš. Mlade imajo povsod rajši kakor nas. In v službo te kjo vzamejo. Bo že Bog poskrbel zate.

Deklica: Tako so rekli tndi botrca. pa bo že kako. Nate, striček, l3og vam požegnaj.

Berač (seže gladno po kruhu): Bog ti povrni, dobro dete. Srečno hodi!

Deklica: Srečno tudi vi, striček. Zbogom!

Eerač (glasno moli): Za vse ljube naše dobrotnike, žive in mrtve: Oče naš, kateri si v nebesih, posvečeno bodi vsepovsodi tvoje sveto ime ...

Druga slika.

Deklica stop.a samotna po cesti. Pride ji naproti druga deklica, slabotna, golaglava.

Deklica: Dober dan, mala!

Gologlava dcklica: kako K> dober, ko rae pa tako zebe v glavo!

Deklica: Res, nič kapice nimaš. A kam greš?

Gologlava deklica: Po sol v trg me je poslala mačeha.

Deklica: Mačeho imaš. ne prave marae?

Gologlava deklica: Ne. Umrli so.

Deklica: Meni tudi.

Gologlava dcklica: Tedaj sama veš, kako hudo je, če človek mame nhna.

Deklica (briše solze): Vein.

Gologlava deklica: Pa imaš tudi mačeho, tako hudo?

Deklica: Ne. Nikogar nimam.

Gologlava dekliča: Si tudi sirota. A vsaj zdrava si, tako si lepa.

Deklica: Zdrava še, Bogu hvala.

Gologlava deklica: Jaz pa ne. Že \es teden me glava tako boli.

Deklica: Morda si se prehladila.

Gologlava deklica: Se lahko, ko mi je pa mačeha kapico vzela in jo dala švbji Miuki.

Deklica: To pa ni bilo lepo od nje.

Gologlava deklica: Vpraša ona, kaj je lepo. »Daj sem, Minki bo ivoja kapica stala kaj doliro.« Pa jo je kar vzela.

Deklica: Pa je bila lepa, tvoja knnica?

Gologlava deklica: Skoraj kakor tvoja. Le tako rdeča ni bila kakor tvoja. Joj, ko bi hnela jaz tvojo!

Dcklica (naglo sname kapico): Pa ti jo dam. ker te tako boli glava.

Gologlava deklica: Res? Se ne delaš norca z menoj? (Bojčče vzame kapito): Bog ti povrni! (Jo deva na glavo.)

Deklica: Mi gotovo bo. Pa zdrava ostani!

Gologlava deklica: Tudi ti, dobra deklica. Zbogom!

Tretja slika.

Deklica stopa dalje po cesti. Naproti ji pride drobno dekletce brez jopice v borni obleki.

Deklica: Dober dan!

Deklica brez jopice: Bog ga daj. Današnji je slab, mrzel je, da joj!

Deklica: Je. Čutiin. A huje pač še ti, ki jopice nimaš.

Deklica brez jopice: Saj mi je mama kupiti ne morejo, oče pa vse zapijejo.

Deklica: Sirota ti! Hudo je to, če oče pijejo.

Deklica brez jopice: Hudo- Še, če mama kaj zaslužijo, morajo dati očetu za pijačo.

Deklica: Smilita se mi, revi. A ne tepo vaju ne?

Deklica brez jopice: Pa še kako! Mama in vsi otroci moramo dostikrat bežati in spati pri sosedih ali pod milim nebom.

Deklica: Pod milim nebom? In v tako lahki obleki? Saj se boš v tej mrzli jeseni čisto prehladila.

Deklica brez jopice: Saj se brž tako že sem. Zmerom me zebe m v prsih me tako bode.

Deklica: Tako še umrješ, ti uboga. Tukaj, pa ti jaz dam svojo jopico. (Slači jopico.)

Deklica brez jopice: Ali res? Da bi bila tako dobra?

Deklica: Dam ti. Bo zame že Bog kako poskrbel.

Deklica brez jopice (oblači jopico): Da, Bog ti naj povrne, ti dobra!

Četrta slika.

Deklica stopa gologlava, brez jopice počasi po cesti. Naproti ji pride deklica Y sami srajčki. Drgeta od mraza.

Deklica: Dober dan ti Bog daj!

Deklica v srajci: Bog daj! Oh, saj skoraj govoriti ne morein. Vsa se tresem od inraza.

Deklica: Vidim. Pa niinaš nič druge obleke?

Deklica v srajci: Nimam. Maraa je odšla od očeta z manjšo sestrico in je vzela tudi "so mojo obleko s seboj.

Deklica: A kam je odšla mama?

Deklica v srajci: Nič ne vem. Tudi oče ne vedo.

Deklica: A zakaj je vendar odšla od vaju?

Deklica v srajci: Z očetom sta se zmerom prepirala. Pa je odšla.

Deklica: In oče? Pa ti ne morejo kupiti druge obleke?

Deklica v srajci: Ne vem. Menda ne. Odšli so že včeraj zvečer, pa jih še danes ni domov. Iskat jih grem, morda so v gostilni.

Deklica: A kdo med tem doma kuha?

Deklica v srajci: Nihče. Tudi ničesar nimamo.

Deklica: Pa nisi danes še ničesar jedla?

Deklica v srajci: Nisem. Saj nimam.

Deklica: Oti uboga! Tedaj te seveda mora zebsti. Veš kaj, laže bo zame, če sein v sami srajčki, kakor zate. Pa ti dam svoje krilo.

Deklica v srajci (se silno čudi): Da bi mi dala? — A saj te nič ne poznam.

Deklica: Nič za to. (Slači krilo.)

Deklica v srajci: A kdo ti bo plačal? Oče nimajo denarja.

Deklica: Bog. Ta plača najlaže-

Deklica v srajci (vzame krilo, ga naglo obleče): Toplo je. — Pa ti ga naj plača Bog, ti dobra.

Deklica: Le poišči zdaj očeta in pridna bodi. Zbogom!

Peta slika.

Gozd. Mrači se. Na sinjem nebu se prižiga zvezda za zvezdo, vse čudovito blesteče. Deklica v sami srajci pride po gozdni pešpoti in se ogleduje, kod bi naj krenila. Iz gošče se izvije cigansko dekletce, črno, suhljato, ovito samo s starim, razcefranim in luknjastim robcem. Deklica postoji, začudeno, skoraj malo boječe gleda ciganko.

Ciganka: Kam pa ti, lepa deklica?

Deklica: Po svetu.

Ciganka (kašlja, drgetá od mraza): Odkod pa si?

Deklica: Od daleč.

Ciganka: Pa si tudi ciganka. da hodiš tako po svetu?

Deklica: Ne.

Ciganka: Sem si mislila. Tako si lepa. (Kašlja.)

Deklica: Pa si bolna? Tako kašljaš.

• Cigarika: Mama pravi, da kašljam, ker je tako mrzlo in nimam nič obleke.

Deklica (sočutno): Pa je res nimaš. Je doma tudi niraš?

Ciganka: Nimam. Je mama in drugi tudi nimajo-

Deklica: Ste še večji reveži kakor mi drugi. Smiliš se mi.

Ciganka: A ti imaš tako lepo belo srajčico. (Jo zveclavo otipava.)

Kaj, ko bi jo dala meni?

Deklica (se začudi): A kako? Ko pa imam samo to srajčko na sebi. Saj vidiš.

Ciganka (jo lomi silen kašelj): A ne kašljaš. zdrava si. Laže bi bila brez nje.

Deklica: A me je vendar sravn. Brez vse obleke!

Ciganka: Saj te tukaj v lesu nihče ne vidi. In mrak je tudi že.

Deklica: Ne, ne, to res ni mogoče.

Ciganka (žalostna): Z nami cigani ninia pač nihče usmiljenja.

Deklica: Tisto že. A glej, naga vendar nikamor ne rnozem.

Ciganka (pomišlja): Kaj, ko bi ti dala jaz ta svoj robec.

Deklica: A saj je ves strgan in luknjast. (Ga prime, naglo odtegne roko. Tiše): In ko bi tako strašno umazan ne bil!

Ciganka (kašlja, žalostno): Vsak dan bo bolj lilačno- In noči so tako dolge in tako grozno mrzle. Vse noči prekašljam. Ne bom več zdrava — skoraj bom umrla, mi je rekel včeraj Karlo.

Deklica: Ne, ne. Pa ti dam srajčko. Bo zame že Bog poskrbel. (Se slačD

Ciganka (naglo obleče srajco): O, zdaj bo bolje. Morda pa vendai še ne bom umrla. Tu imaš moje ogrinjalo.

Deklica: Ne, ne. le lepo se oerni. da ti bo bolj toplo. (Jo zavija skrbno kakor mati otroka.) Zame bo že Bog poskrbel.

Ciganka: To bo mama vesela! Pa ti lepa hvala, ti lepa deklica. Lahko noč. (Izgine naglo v grmovju.)

Deklica: Lahko noč daj Bog tudi tebi. In kmalu ozdravi!

Deklica ostane sama, se ozira naokrog, kam bi se dejala. V zadregi se ozre proseče navzgor, kakor bi iz nebes pričakovala pomoči. Nenadoma se silno začudi, ustraši, dvigne roke natl glavo, kakor bi se hotela braniti, nekaj zadržati, da ue bi padlo nanjo. Vidi namreč, kako se z nebesne sinjine odtrgavajo zvezde in padajo z neba, kakor zrelo sadje z drevesa, če ga strese močen veter. Že padajo zvezde vse zlate nanjo in krog nje. In zre z velikim začudenjem, kako se ti zlati tolariji sprejemajo in tko na njej v čudovito blesteč kraljevsko krasen plašč. Vsa zavzeta povesi roke in oči in vidi ob sebi, kako se vsenaokrog kopičijo celi kupi zlatov. Polagoma spet povzdigne oči, sklene roke in zre s srečnim smehljajem proti nebu tei tiho, vsa blažena zahvaljuje Boga za njegovo čudežno pomoč in neskončno tlobrotljivost.

France Bevk:

Kako so mi izdirali mlečni zob.

V naši hiši je pogosteje manjkalo kruha ko smeha in šale. Kadar se je od treh ali štirih čevljarskih stolcev oglasila beseda, je bila skoraj vselej smeha vredna. Včasih je bila tudi pikra in gorje tistemu, ki jo je zameril. Padale so po njem nove šale, dovtipi in zabavljice, kakor kladivo na nakovalo. To je podžigalo smeh in jezo na vse strani. Ta, ki se je jezil, je bil vselej na škodi. Nazadnje je moral zatajiti jezo mrdo, razvleči obraz in se zasmejati z drugimi.

Ko sem bil majhen, nisem bil baš kisel, a na smeh mi tudi vedno ni bilo. V takih slučajih so se me privoščili do sita: vsa hiša se mi je smejala, še mlajši bratci in sestre. To mi pa kar ni hotelo biti po volji. Raztegnil sem usta in začel vpiti.

Pri nas ni bila navada, da bi bila mati vzela takega kričača v naročje, ga ujkala in mu obljubovala vse mogoče sladke reči, da bi utihnil. Kaj še! Gledali so me v usta in se čudili:

»Joj, kako daleč se vidi!«

Jaz pa usta še bolj narazen, da se je videlo še bolj daleč. Oni pa:

»Glej, miš ti skoči v usta!«

Zaprl sem usta in tulil skozi stisnjene zobe tako lepo in pretresljivo, da so se začeli domači na vsa usta čuditi in me hvaliti:

»Joj, kako naš France lepo poje!«

To je bilo odveč. Da jih poučim o zmoti, sem razširil usta iznova, pokazal grlo in zobe in dejal hlipaje in med tuljenjem, a s krvavo resnobo:

»Saj ne pojem, saj le rjovem!«

Tedaj šele sem zadel pravo. Smejali so se mi, kot bi bil povedal bogve kakšno šalo. Že sem bil velik, ko so mi to oponašali, in mislim, da še do danes niso pozabili.

Taki, vidite, so bili pri nas doma. Ne rečem, da ni tupatam kaka žalost za nekaj časa skalila te navade. Toda bridkost je kmalu zaceljena in šala je bila od nekdanj cenejša ko solze.

Še celo vrsto takih in enakih bi lahko povedal, a jih ne bom. Pa kdaj drugič. Za danes samo o tem, kako so mi izdirali mlečni zob.

Ti mlečni zobje! Vsak otrok ima toliko opraviti z njimi! Pred nekaj časa si še grizel suho skorjo, lešnike in orehe, da se je ogenj kazal, a nenadoma se ti zamaje zob kot kol v plotu. Ti se zbojiš, da se je nekaj podrl; ne maraš imeti žabjih ust svojega deda, ki jedva mehko hruško